

LIMBURGSCH E INDUSTRIEËN

200 JAREN ORGELBOUW DER FIRMA VERMEULEN (WEERT—ALKMAAR)

Vóór eenigen tijd vierde een Limburgsche firma een merkwaardig jubilé, dat wij, die gaarne nu en dan Limburgsche industrieën in ons tijdschrift bespreken, niet gaarne laten voorbij gaan. Het betreft nl. de orgelbouw-industrie van de firma Vermeulen te Weert, die op het eind van 1930 haar 200-jarig bestaan vierde.

Het zal wel een groote zeldzaamheid zijn een dergelijk jubilé te mogen vieren, vooral wanneer men bij het wisselen der geslachten en bij het opkomen der concurrentie zijn naam ongerept kan bewaren. Onder de orgelbouwers van ons land en verre daarbuiten hebben de gebroeders Vermeulen een besten klank en de breede lijsten van plaatsen en kerken, waar zij orgels bouwden, bewijzen genoeg, hoezeer zij alom het volle vertrouwen genieten.

Dit orgelbedrijf is, volgens een keurig feestnummer, dat

de firma onlangs uitgaf, en waaruit wij deze gegevens en cliché's ontleenden, eigenlijk begonnen in Nederweert, alwaar een zekere Henricus Beerens orgelmaker was. 't Was in het begin van 1700, dat deze man niet alleen orgels, maar ook de orgelkasten maakte, iets wat nog lang niet altijd samen ging. Een moderne orgelkast lijkt een eenvoudig stuk werk, wat de kasten betreft, maar toen was het anders. Het waren pronkstukken, die orgels uit renaissance-tijd en barok-periode,

Geweldige gevaarten, met beelden en ranken, schelpen en krullen versierd, met samengebundelde instrumenten beladen, vormden mét het altaar het pronkstuk der kerk.

Bovendien behoorde toen ter tijde ook zeer dikwijls de orgelballustrade met een voorzetorgeltje tot het geheel. En dit alles kwam mede ten laste van den orgelmaker.

Als een voorbeeld van een dorpsorgel van dien tijd, door

ORGEL UIT DE KERK VAN BOCHOLT (B.),
GEBOUWD DOOR FIRMA VERMEULEN (1780).

deze firma gemaakt, n.l. in 1730, noemen wij het oude orgel van Bocholt (B.) Wij plaatsen hier een afbeelding van het orgel, zooals het nu nog bestaat en terecht bewonderd kan worden.

In dezen tijd had voornoemde Henricus Beerens zijn dochter Maria uitgehuwelijkt aan Petrus Vermeulen, die met zijn zwager Johannes Beerens het orgelbedrijf voortzetten.

Toen op het einde der 18de eeuw de zaak naar Weert werd overgeplaatst en tot nu toe deze niet al te groot moet gedacht worden, kwam er tegen het midden der 19de eeuw een flinke kracht de zaak tot bloei brengen.

Tot nu toe waren het Johannes Vermeulen en Joseph Beerens, die als zoons van bovengenoemde twee firmanten de orgelzaak dreven, opgevolgd wederom door de twee zoons, n.l. Lambert en Henri, van Johannes Vermeulen.

Maar in 1850, toen alleen de naam Vermeulen aan deze industrie verbonden was, kwam nieuw bloed de zaak versterken.

Lambert's dochter Elisabeth n.l. huwde in dat jaar met Mathieu van Dinter uit een bekende orgelbouwersfamilie te Tirlémont.

Onder zijn initiatief werd nu met energie aangepakt en zelfs een nieuwe werkplaats opgericht aan de Langstraat te Weert.

Van Dinter verhuisde later (1869) naar Amerika, alwaar hij zich te Detroit vestigde (1874). In 1874 verhuisde zijn zoon Louis naar Mishawaka, alwaar tot op heden een bloeiende orgelindustrie bestaat.

Ondertusschen werkten te Weert diens schoonvader Lambert Vermeulen en een neef Jan met kracht aan de uitbreiding der nieuwe zaak. Deze Jan Vermeulen, de vader van de tegenwoordige

firmanten, die echter in 1910 overleed, verhuisde in 1871 wederom naar de Hoogstraat, naar het perceel, waarin tot nu toe het bedrijf wordt gedreven. Op het oogenblik van zijn dood waren twee zoons, Frans en Theodoor, werkzaam in de bloeiende zaak, totdat eerstgenoemde door een noodlottig ongeval overleed en een andere broer, Henri hem kwam vervangen.

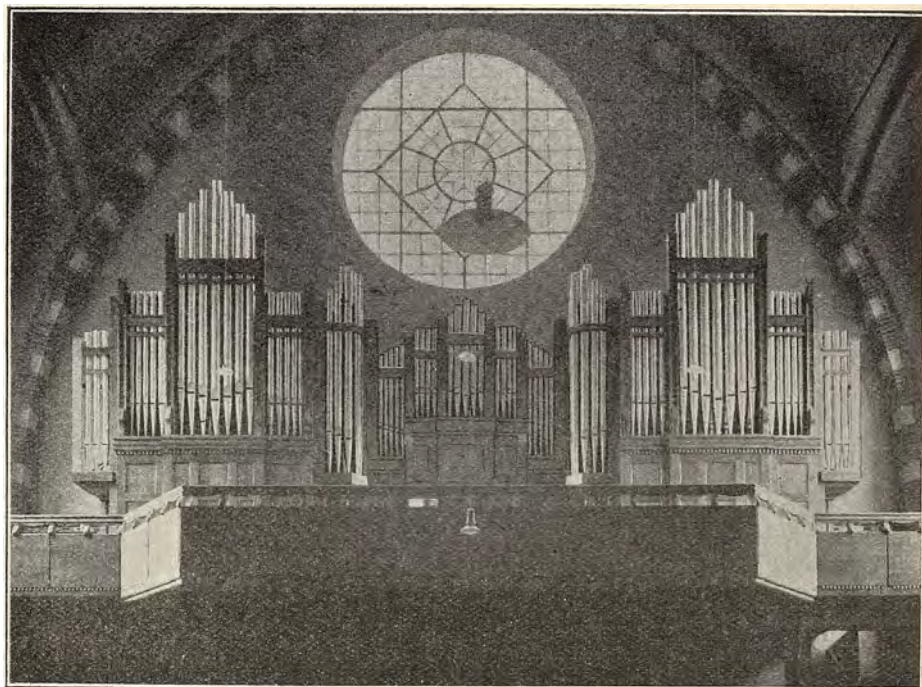
Ondertusschen in 1900 had een andere broer n.l. Joseph elders nieuwe banen gezocht en nam een bekende Alkmaarsche orgelzaak over, n.l. die van de firma L. Ypma.

Voortaan ontstond aldus de combinatie: „Gebr. Vermeulen. Alkmaar en Weert”.

Alhoewel deze firmanten nog in den bloei van hun leven zijn, staat wederom een jong en nieuw geslacht Vermeulen klaar om den goeden naam niet alleen te behouden, maar ook met eere verder te dragen.

Beide zonen n.l. van Jos. Vermeulen en een zoon van Frans z.g. werden op hunne beurt reeds in de orgelzaak opgenomen en hen wacht in de toekomst een taak om te toonen, dat zij hunne voorvaderen waard zullen zijn.

Het feestnummer, dat deze firma bij haar jubelfeest heeft uitgegeven, pleit zoowel voor de samenstellers alsook voor de drukkers (Smeets, Weert); maar niet minder voor de bijzondere plaats, die de Vermeulens innemen tusschen de orgelbouwers van onzen tijd. Of is het geen welverdiende lof wanneer van hen gezegd wordt: „Het is juist de bevoorrechte eigenschap der jubilerende firma Vermeulen, die trouwens altijd met een streng pieuse, maar ook met een strevende belangstelling, deze omvangrijke evolutie heeft gevolgd,

ORGEL UIT DE ST. ANTONIUS-KERK TE SITTARD
(FIRMA VERMEULEN).

dat zij het hoofd koel heeft weten te houden en zich nooit heeft vergrepen aan al die veel belovende, maar weinig gevende oppervlakkigheden."

En elders: „Als de firma Vermeulen iets nieuws brengt is 't safe, niet voor een jaar, neen voor altijd.

Bij haar is het vertrouwen alles, vraagt het maar aan de organisten van naam en men zal ontwaren, dat deze jubileerende firma, juist door het onkrenkbaar vertrouwen haar zoo schitterende opbloei heeft weten te bereiken". (A. v. d. Boer).

Het is eveneens een lust rond te gaan in den bloementuin van beoordeelingen over voortgebrachte kunstwerken.

De beste katholieke musici op profaan of kerkelijk gebied hebben hun beoordeelingen in de meest vleierende woorden uitgedrukt en het zijn geen algemeene beleefdheidsvormen, die hun dien lof deden neerschrijven.

Ook het buitenland steekt al evenzeer de lof-trompet over deze Limburgsche industrie en sedert eenige jaren bouwt men zelfs de z.g. tropen-orgels voor onze beide Indië's, welke instrumen-

ORGEL UIT HET SANATORIUM TE HEERLEN.
(FIRMA VERMEULEN).

ORGEL UIT DE ST. PETRUS-KERK TE SITTARD.
(FIRMA VERMEULEN).

ten natuurlijk speciale eischen stellen van wege het klimaat.

Het verwondert ons daarom niet een flinke lijst van meer dan 250 geleverde orgels (voor zoverre bekend is gedurende 200 jaren) te mogen lezen op het einde van het feestnummer en méér nog dan deze lijst, verkondigen deze orgels zelf dagelijks niet alleen Gods eer, maar tegelijk ook den roem der Vermeulens.

Wij eindigen dit artikeltje ter eere van deze jubileerende firma, die in haar vertegenwoordigers, mannen van energie en werklust, wederom ten voorbeeld mag gesteld worden aan onze jongeren. Ons slotwoord zij echter het woord van een Limburger-deskundige op het gebied van orgelkunst, dat hij schreef na het inspelen van een Vermeulens orgel: „Leerde ik de firma Vermeulen uit Alkmaar en Weert bij verschillende orgelbespelingen als eerste orgelbouwers kennen, het instrument geplaatst bij de Eerwaarde Broeders alhier, stempelt haar tot orgelbouwkunstenaars." (Henri Hermans, Maas-tricht).

Moge het zoo zijn en blijven, dat is onze wensch.
AD. WELTERS.